

ORIENTační list 18/ 4

Japonská malba a grafika

Tanabata – Svátek hvězd

Zdá se, že japonský Svátek hvězd vychází z čínské legendy, jejíž původ sahá až k čínské dynastii Chan (206 př. n. l.–220). V čínštině se svátek nazývá *Čchi-si*, což by se dalo přeložit jako „noc sedmiček,“ a slavil se sedmého dne sedmého měsíce lunárního kalendáře. Legenda má mnoho podob a kromě Číny ji můžeme najít v Japonsku, ale také v Koreji či ve Vietnamu.

Podle jedné z verzí žila kdysi dávno na nebesích překrásná Orihime (čín. *Č'-nu*), dcera vládkyně nebes, která měla za úkol tkát barevná mračna. Jednoho dne ale Orihime z nebes utekla na zem, kde potkala mladého pasáčka jménem Hikoboši (čín. *Niou-lang*). Zamilovali se do sebe a bez vědomí vládkyně nebes se vzali. Žili spolu šťastně a narodily se jim dvě děti. Když však vládkyně nebes zjistila, co se stalo, velice se rozhněvala a přikázala Orihime, aby se vrátila na nebesa. Hikoboši byl zdrcen. Tu promluvil jeho oblíbený vůl a řekl mu, že pokud jej pasáček zabije a navleče si jeho kůži, bude se moci za svou ženou na nebesa vydat. Hikobošiho to hluboce dojalo, vola zabil a oblékl se do jeho kůže. Poté vzal obě děti a vydal se s nimi na nebesa. Vládkyně nebes to však zjistila a v hněvu vyryla na nebesa ostrou jehlicí širokou řeku, již jednou provždy od sebe oba zamilované oddělila. A tak Orihime vysedávala na jednom břehu a s pláčem tkala na stavu, zatímco na druhém břehu se Hikoboši staral o děti. Straky, které jejich smutný osud hluboce zasáhl, se domluvily, že jeden den v roce se slétnou

Neméně zajímavé je také to, že Orihime bývá ztotožňována s hvězdou Vega a Hikoboši s hvězdou Altair. Řeka

na nebesa a svými křídly vytvoří most, aby se Orihime a Hikoboši mohli sejít. Tento den podle lunárního kalendáře připadá právě na sedmého dne sedmého měsíce.

Jiná verze vypráví, že nebeská přadlena Orihime, dcera nebeského krále Tenteie, pro svého otce den co den od rána do večera tkala na břehu řeky Amanogawy překrásná roucha. Stále více však pociťovala smutek nad tím, že pro samou práci nepoznala lásku, což ji velice trápilo. Její otec se tedy rozhodl seznámit ji s nebeským pasáčkem jménem Hikoboši, který pásal svá stáda na druhém břehu řeky Amanogawy. Oba v sobě ihned našli zalíbení a krátce nato se vzali. Byli spolu šťastni, ale začali zanedbávat své povinnosti. Orihime přestala tkát krásné šaty a pasáčkova stáda se rozutekla po nebesích. Tentei se rozhněval a přikázal, aby Orihime žila na jednom břehu řeky Amanogawy a Hikoboši na druhém. Také jim zakázal vídat se. Orihime odloučení velice zasáhlo, a tak v slzách otce prosila, aby jim dovolil opět se setkat. Tentei ustoupil a rozhodl, že pokud budou plnit své povinnosti, budou se moci rok co rok sedmého dne sedmého měsíce na jeden den setkat. Avšak při první takové příležitosti zamilovaní zjistili, že přes řeku nevede žádný most, po němž by mohli přejít, a Orihime se dala do pláče. Straky, které to slyšely, se nad manželi ustrnuly a ze svých křídel vytvořily most, aby se mohli sejít. Říká se, že pokud v tento den prší, nemohou straky přiletět, a oba nešťastníci tak musí čekat na další rok.

Amanogawa pak představuje Mléčnou dráhu, která tyto hvězdy od sebe

pomyslně odděluje. Proto se svátek *Tanabata* také nazývá Svátkem hvězd.

Do Japonska přišla *Tanabata* již v 8. století, avšak než se rozšířila mezi prostý lid na počátku období Edo (1600–1868), byla známa pouze v okruhu dvorské šlechty. Původně čínská legenda se pozvolna začala mísit s japonskými náboženskými praktikami. Například se dochovaly informace o očištném rituálu, při kterém šintoistické kněžky *miko* tkaly na stavech zvaných *tanabata* látky, které poté nabízely jako obětinu božstvům s přáním dobré úrody. V období Edo se svátek *Tanabata* začal pozvolna prolínat se Svátkem zemřelých *Obon*, který se tradičně slavil patnáctého dne sedmého měsíce.

V současnosti se svátek *Tanabata* slaví v různých částech Japonska v různých termínech. V některých oblastech se ustálil na sedmém červenci pro zachování dvou sedmiček. Jinde se rozhodli posunout jej až na srpen, aby se tak více přiblížili původnímu datu podle lunárního kalendáře.

Podoba oslav se může v jednotlivých regionech lišit v některých detailech, ale v podstatě všude lze nalézt speciální barevné dekorace vyvěšené v ulicích, které se skládají z mnoha proužků barevných papírů. Říká se, že tyto proužky mají symbolizovat nitě

používané při tkaní látek. Lidé také píší své přání na papírky zvané *tanzaku*, které pak spolu s dalšími barevnými ozdobami

zavěšují na bambusové větvičky umístěné před vchodem do domů, škol či například v nákupních centrech. Stejně jako v případě jiných japonských svátků, doplňují program oslav často různá vystoupení, například bubeníků či skupin akrobatů. V některých regionech se pouští po řece osvětlené lucerničky či bambusové lístky, což v mnohém připomíná již zmíněný svátek *Obon*.

Mezi nejnavštěvovanější oslavy svátku *Tanabata* patří ty, které se na počátku srpna konají ve městě Sendai v severní části Japonska. Můžeme zde najít rozličné formy dekorací – některé vyjadřují přání zdraví pro celou rodinu, jiné touhu po úspěchu ve studiu či žádost o dobrý úlovek na moři.

Zdeněk Suský

Nebeská přádelna a pasáček, list z knihy, neznámý malíř, počátek 19. století, 29,3 x 23 cm, NG Vm 2092.

